

МІСТУ енергетиків Кузнецовську — всього двадцять п'ять років. Ще не минуло життя навіть одного покоління. Тож історія та біографія міста твориться на наших очах і нашими руками. Але нічого не виникає з нічого. Були і на цій землі якісь першопочатки, перш ніж виникло місто, з'явилося село Вараш над Стиром, і не одну сотню літ мозолясті хліборобські руки обробляли скупу поліську ниву, живучи в гармонії з природою і вживаючись у неї.

ще на східній окраїні невисокого піщаного узвишся. На сьогоднішній день болота ("стубла", як його називають місцеві жителі) вже немає. Воно зникло внаслідок меліорації і перетворилось на луки та ріллю. І тепер важко уявити, що вся прилегла територія на північ від городища до проведення меліоративних робіт являла собою болото і мочарі вперемішку з "черт'ями" — сінокісними узвишсями. До них селяни в ті часи добиралися по кладках — "бервах". А ще в 20-ті

колесами потужної техніки. Це, за словами місцевих жителів, хлопці змагалися, хто виїде на Замкову гору.

Розкопки 1957-58 рр. виявили незначну кількість матеріальних залишків: 31 уламок глиняного посуду, зруйноване поховання з трупоспаленням, одинадцять господарських ям. Дещо насиченіший знахідками культурний шар поселення біля городища, де археологи дослідили 2 житлових і 2 господарських споруди. Крім уламків глиняного посуду, переваж-

мір кувань стосовно того, що на городищі не знайдено залишків житла і взагалі так мало виявлено речових знахідок. Незначні розміри городища і вищенаведені факти дають підстави зробити висновок, що це, ймовірно, було городище-сховище. На ньому мешканці давнього поселення переховувалися від нападників, або, що вірогідніше, від природної стихії, коли, наприклад, наставала повінь.

Під час розвідки зроблено обміри городища і складено окомірний план Замкової гори з урахуванням змін, внесених людиною в ландшафт. А бесіди з місцевими жителями відкрили ще одну сторінку з історії Замкової гори, вже новітнього часу. Це було по закінченню другої світової війни, коли в навколишніх лісах переховувалися групи українських націоналістів. 9 лютого 1946 року в бою з енкаведистами загинули четверо місцевих жителів. Під покровом ночі їх поховано на валу Замкової гори в північно-східній частині городища. Одного з них згодом родичі перепоховали. А інші, розповідають, лежать на Замковій горі і понині. З часом сліди могили стерлися, але імена загиблих ще пам'ятають і про них навіть складена пісня. У дев'яності роки в центральній частині городища поставлено дерев'яний хрест на знак пам'яті про полеглих.

Ось так і стоїть над навколишньою низиною Замкова гора — ранньослов'янське городище акому

1.5 тисячі літ. Вкрите чагарником і "рубцями" розкопок, порите лисячими норами і сучасною потужною технікою, воно таїть у собі сліди війни, а вже в наш час мало не пішло під знос на потреби будівництва РАЕС.

Наша матеріалізована історія...

Наші першопочатки...

Мирослава ВОРОБЕЙ,
історик-археолог.

Люби і знай свій рідний край

Замкова гора

Та змінилися часи. У ХХ столітті людина інтенсивно впливає на природу, ба — навіть перетворює її на власні потреби. Як наслідок, змінюється середовище нашого існування, серед іншого — змінюються природні й історичні ландшафти. Так зникло село Вараш, і від нього залишилось всього декілька вулиць у місті Кузнецовську. Так само багато століть тому зникло поселення біля городища, що височіє поблизу села Бабка, і годі довідатись, де продовжили свій родовід його мешканці — у Бабці? Сопачеві? Вараші чи де-інде?

Отож про пам'ятку археології — ранньослов'янське городище в селі Бабка, що неподалік Старої Рафалівки

Вперше воно зафіксоване українським вченим В.В. Антоновичем у 40-х роках минулого століття, а більш детально досліджувалось радянським археологом Ю.В. Кухаренком у 1957-58 роках.

За описом дослідника, городище знаходиться за один кілометр від села за болотом в урочищі Городи-

роки нашого століття, оповідають, із болота виднілась корма човна, що затонув і догнивав у воді. Це були рештки одного із тих великих кораблів, що в давнину, за переказами, припливали до Замкової гори (так іще називають городище).

Поверхня давнього поселення внизу біля городища раніше розорювалася, тепер же задернована і засаджена сосною лісопосадкою. За 500 метрів на захід від городища незорний поліський краєвид урізноманітнівся новою прикметою — водозабірною станцією Рівненської АЕС і міста Кузнецовська та впорядкованими під'їзними шляхами до неї.

Городище (або, як його частіше називають Замкова гора) майже кругле оточене концентричним земляним валом заввишки приблизно 5 метрів. Майданчик Городища задернований значною мірою вкритий чагарником, а центральна частина його децю підвищена; видно сліди колишніх розкопів і дослідницької траншеї, що розрізувала вал. Північний схил пошкоджений

но ліпленого, тут знайдено кістки домашніх тварин, залізний ніж і уламки точільних брусків. До знахідок значно ранішого часу відносяться декілька крем'яних відщепів і невелика скребачка.

У 1995 році археологічну розвідку на городище здійснили учні Кузнецовської школи № 5. Обстежено як городище, так і прилеглу до нього територію давнього поселення, з поверхні якого зібрали підйомний матеріал. Це були крем'яні відщепи і 11 маловиразних уламків ліпленого і гончарного посуду. Ліплені уламки — червонуватого кольору, з горбкуватою поверхнею із великими зернами домашньої жорстви. Деякі з них під-

правлені на гончарному крузі. Гончарні уламки виготовлені з краще відмученої глини сіруватого кольору. Здебільшого це уламки стінок посуду, і реконструювати його форми не вдається.

Дослідники городища "Замкова гора" датують його VI-X сторіччям н.е. і зв'язують з літописним племенем дулібів.

Можна висловити кілька